

N.P.
S.XVII

F-56

S.XVII
F-56

CAPITOLS Y ORDINACIONS

CAPITOL I

DE LA HISTORIA DE LA CIUDAD DE VALENCIA

En el año de mil y seiscientos y noventa y tres

se publicó en esta ciudad de Valencia

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

por el Sr. D. Juan de Torres y Novales

CAPITOLS, Y ORDINACIONS FETS, Y FETES PER LOS

ELETS DE LA CEQVIA DE ROVELLA, perael bon govern en comù, y en particular de ella, ab delliberació rebuda per Emmanuel Molnèr, Notari, Syndich de dita Comuna, en lo primer de Maig 1699. en la qual delliberació, es troben los noms, y poders de tots, y cascù dels Elets; y dels Capitols, y Ordinacions, decretats sens llimitació alguna, per lo Tribunal de la Real Audiencia, ab Real Provisió publicada en 27. de Juliol 1699. per Vicent de Saboya Generòs, Escrivà de Manament, en lloch de Eusebi de Benavides Cavaller, també Escrivà de Manament.

N.º
S. XVII
F. 56

TENENT, y considerant, que la Junta general de dita Comuna, que es celebra per los Regants en la Casa de la Illustre Ciutat de Valencia en presencia del Magnífich Assessor Civil del Illustre Portantveus de general Governador de la present Ciutat, y Regne de Valencia, en lo dit dia vint de Abril mil físcents noranta huit, no convinguè en nomenar, y elegir Syndich Llaurador de dita Comuna en la segona Festa de Pasqua de Resurrecció del dit any (q̄es quant se solia nomenar) en lo modo, y forma que ans se acostumava nomenar, per la major part de Vots de la Junta general, a ocasió dels empeños, y dificultats, que se oferien, y se ocurrien

A

rien

27
rien en cada elecció de Sindich ; volent evitar los
quals, y els grans abusos, que en dita nominació es so-
lien fer, fentse alguns negociats pera conseguir dit
Syndicat, pues solien intervenir alguns à donar lo vot,
sens tenir interès en dita Comuna, ni el zel Christià;
que devien, y sens reparar en lo que era precis, à cau-
sa de la multitud, y diversitat de persones asistien en
dita lunta; procurà la dita lunta general en lo desus
dit dia vint de Abril, evitar estes contingencies, è in-
quietuts; y pera que en avant no succehixquen, do-
nà poder à dits Elets, y à la major part de estos (te-
nint aquella presents dits motius, y disturbis, y per
altres justes causes, y rahons, crehent de este modo,
y fiant tot folsiego, y acert) pera que nomenassen
lo Syndich Llaurador, y Oficiais pera el govern, y
Regiment de dita Comuna, que es lo que feya ans
tota la lunta general cada bienni, passant lo poder
desde aquella à dits Elets, donantlos facultad pera
transferirlo al Syndich, y demès Oficiais, segons els
pareixeria necessiten respectivè per sos Oficis. Do-
nant poder à dits Elets pera lliurar, subhastar Collec-
tes, imposar taches, y cequiartges, fer Capitols de nou,
mudar, corregir, y revocar los que estan fets, y aña-
dir, llevar, corregir, y millorar los fahedors en tot,
ò en part, posant penes, pactes, y condicions, tantes
quantas vegades bent vist los serà, ab lliure, y general
Administració. Lo que feren per la gran necessitat
havia de ferse Capitols pera tenir lley, y disposicions
per hon se han de regir, y governar; y que tenint pre-
sent esta urgencia, en anys passats ab diferents actes
rebuts per lo Notari infra scrit, fonch donat poder pe-
ra ferse dits Capitols, y no foren executats: y que la
nominació feta dels Elets de defora dure per esta ve-
gada vn quadrienni, y passat este, se vajan de bienni
en

en bienni, mudant los dits Elets de defora, contrador
dit temps de la segona festa de Pasqua de Resurrecció
en avant, y que ans de acabar los primers son qua-
drienni, y els que es seguirán en avant son bienni,
junt ab los Elets de Valencia, hatjen de nomenar los
Elets de defora, que els han de succehir els dos anys
següents: y que els Elets nomenats de dins Valencia,
hajn de ser perpetuos: y si faltàs algú de estos, per
mort, enfermetat, ò per altre accident no poguès as-
sistir a les juntes; entones, tots los dits Syndich, y
Elets de dins, y fora Valencia, ò la major part de es-
tos, hatjen de nomenar altre Elet en son lloch, tan-
tes quantes vegades succehirà lo desús dit, propo-
sant-ne dos per cada hu dels que faltaran, ab les limita-
cions, modo, y forma, que mes llargament se contè
en dit acte de nominació, y poder, al qual se referei-
xen: vñant del qual, havent precchit pera aço dife-
rents juntes, y trašteigs, desichant lo acert, y que el go-
vern de dita Cequia estiga ab certidumbre, è indivi-
duació, han acordar, y ab lo present statuheixen, or-
denen, creen, y delliberen los Capitols, Ordinacions,
y Estatuts, que baix se llegirán, y expressaràn, pera
que sien perpetuament per tots, a qui toquen, ob-
servats inviolablement sots les penes ibi imposades,
com se dirà, reservantse dits Elets facultat de añadir,
corregir, llevar, y mudarlos en tot, ò en part com los
pareixerà, y en dit acte sels ha donat poder. Los quals
pera major inteligencia, y facilitat de trobarlos es-
tan dividits, y rubricats per sos titols com se segueix

4
CAPITOLS TOCANTS AL GOVERN EN
Comu de la Cequia de Rovella.

*De la Elecció
y nominació
de Syndich.*

I Primerament, per quant ab acte rebut per Emmanuel Molner, Notari infraescribit, Syndich de dita Cequia, y Regants de Rovella, en lo dia vint de Abril, mil físcents noranta huit, fonch donat poder als deu Elets, ò à la major part de ells, pera nomenar Syndich, y Oficials de la Comuna de Rovella, per les causes desús dites; Per çò, los desús dits Elets, en força de dita delliberació, y poder, ordenen, disponen, y determinen, que de hoy en avant, en la segona festa de Pasqua de Resurrecció, se hatjen de juntar los dits Elets, y Syndich en la casa del seu Advocat, (que de present es dit Doctor Revilla) ò en lo pòesto ahon convindran, y seran convocats dins la present Ciutat; y lo Syndich que acabarà proposar tres subjectes, los quals hatjen de ser aprobats per vots secrets, y per la major part de dits Elets, y en lloch dels q no seran aprobats, ne hatja de nomenar, eo proposar altre, ò altres segona vegada, segons seran en numero els reprobats, votantse per vots secrets, y no tenint la aprobació de la major part dels Elets los que se hauran proposat en lloch dels primers, quede exclòhit el Syndich pera proposarne mes altra vegada, y pera omplir la terna, cada hu dels Elets propose vn subjecte, pera que dels proposats sien extrets per sort pera la terna els que faltaran, y dels tres de dita terna sia elegit hu en Syndich, y quede pera el bienni seguent el que tindra sis vots, ò mes de ahien amunt. Advertint que en cas de reprobarse segona vegada al Syndich algu, ò alguns de la terna, que proposarà, y vindrà el cas de proposar cada hu dels Elets de defora, y dins Valencia, pera sortechar, y fer compliment à la terna,

na, si acàs els Elets concordassen dos, ò tres, ò mes en lo albaraner, que posaràn dins lo sombrero, pera fortechar en vn mateix subjecte, tots los dits albaranets se han de posar dins lo dit sombrero; y si acàs fossen dos los que se han de extraure, per haver sen reprobat dos de la terna del Syndich, se traurà vn albaraner, y aquell quede en dita terna, y despues sen traurà altre; y si topassen lo mateix nom, se ha de abocar, y tornar à fortechar, hasta que quede la terna en tres subjectes diferents, y distincts; hu dels quals sia eligit, y votat, com se ha dit en Syndich, pera aquell bienni.

2 Item, Estatuheixen, y ordenen, que no puga ser confirmat segon bienni ningun Syndich, sino que pera tornar à sero, haja de passar primerament vn bienni; y lo mateix sia dels Elets, que no puguen tornar à sero, que primerament no haja passat vn bienni desde que acabà; ni puga ser proposat, ni eligir en Syndich ningun dels Elets actuals, que no haja passat vn bienni despues de haver estat Elet.

3 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que encontinent que sia nomenat, y eligi Syndich, sia nomenat per dit Syndich, y Elets vn Cequier, pera el bienni del Syndicat; y que el Syndich nomeni pera dit bienni quatre Vehedors, que sien juntament Partidors, escusant deste modo gasto à la Comuna; encarregant, sien los mes a proposit, y que tinguen la circumstancia, y calitats, que se expressaràn quant se tractarà mes abaix de cada ofici particular; y en cas de no acudir à sa obligació despues de nomenats, ò no pareixera proposit, comunicat ab dits Elets, y resolt per la major part de estos, en pugua nomenar altre en son lloch, y quede revocat lo primer, sense expressar li causa alguna, ni que puguen re-

B

clamar,

Que el Syndich, y Elets, no puguen tornar à sero, que no passe vn bienni.

De la nominació de Cequier, Partidors, y Vehedors, y salari de estos.

clamar, ni recórrer à l'urte algú, posant se este pacte, eo entenent se aposat al temps de la nominació de Vehedor, y Partidor, de que es nomena durant la mera voluntat del Syndich, y major part de Elets; y ab dita calitat de poder ser remogut, sens esperar à concluit son temps, y bienni; y sens valer se contra açò de remey algú, y no de altre modo se entenga feta la nominació; pues de este modo se escusaran litigis, y estarà ben assistida la Comuna, y los Regants. Y per los treballs de dits oficis, sels fan franques à cada hu de dits Partidors, y Vehedors de Cequiatge, y tacha ordinariis sis casizades de terra, si les tindran proprias; y si no en tenen tantes, les que tindran proprias, y hasta el compliment de sis casizades, si en tenen de arrendades, sobre les que tenen proprias, sien franques de Cequiatge per les arrendades, que es lo que responen, y paguen los Arrendadors. Los quals oficis hajan de durar durant lo Syndicat, ab lo modo, y calitats declarats en lo present capitol.

Del arrendament de la escura de la Cequia, y visura de ella.

4 Item, Estatuheixen, delliberen, y determinen, que en lo primer Syndicat que acabat lo corrent bienni es farà, y en los altres de alli en avant, se haja de arrendar la escura de dita Cequia, fent-la correr, y subhastar, y que se escure hasta les soles, ò fites, que si son menester, se hajan de posar; y que dins Valencia, no es puguén tapar les trapes, ni tornar la aygua, que no es regonega primerament per lo Syndich, Cequier, y Vehedors, nomenadors estos per lo Syndich, y Elets, ò major part de estos pera este efecte, si està en la conformitat que es deu, y se haurà capitulat, y arrendat la escura, sots pena de pagar la pena, que en los capitols del arrendament se haurà posat, pagar les dietes dels que assistiran,

tiràn, y tornar ho à fer à ses costes, conforme así se adverteix, y en lo acte, y capitols se expressarà.

5 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que lo Syndich que serà eligit despues de la formació dels presents Capitols, y qualsevols altres, que per temps seràn in perpetuum, tinguen obligació de cobrar per si, ò el Collector, dins lo seu bienni, tots los alcanços que hi haurà, de qualsevols deutors, y Officials, pagats, y difinits; y dins dit bienni executarlos sino li paguen, y fer dar conte, y difinir als que no el hauran donat, pera que se apure el alcans, y es cobre: y donarà raho à la Junta de Elets, en vna de les sis Juntes forçoses que se han de tenir calgun any, y se expressaran en lo item seguent, pera que els Elets donen orde al Syndich Notari proseguisca dita execució. Y sempre que es trobara haver faltat lo Syndich à lo contingut en lo present Capítol, encorrega en pena de deu lliures; lo ters, pera el Acusador; lo altre ters, pera el Jutge davant de qui es farà dita execució; y el altre, pera el comú de dita Cequia: y bastarà pera el Acusador, el q̄ qualsevol dels Elets diga, que de ell se ha valgut lo Acusador, com sia el primer que fasa saber el que ha faltat lo Syndich en lo present Capítol.

Que el Syndich cobre els alcanços, fasa dar contes, y de la pena, en cas de no fero.

6 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que per quant la experiencia ha mostrat, que la falta de lentes ocasionen la ignorancia de les coses, y de alguns danys, y es segueix lo mal govern; que per ço calgun any los dits Elets se hajan de juntar sis vegades en vn Dumenge, ò dia de Festa, que eligirà el Syndich, ò instarà qualsevol dels Elets de dins, ò fora Valencia, en los mesos de Febrer, Abril, Juny, Agost, Octubre, y Dehembre, pera veure si ya algun dany que reparar, ò algun plet que proseguir, y

Que es tinguen sis Juntes al Any, y del salari de els assistants.

es

es necessita de alguna prevenció, ò reparo en la Azut, ò Cequia; ò si ya res que advertir, y tractar per los Eleys, tocant al govern de dita Comuna; encarregant al Syndich, que ell à soles, ò en companya regonega el Azut, ò Cequia, pera veure si es necessita de alguna providencia, pera evitar, ò reparar alguns danys, è inconvenients, y es puga occurrir à ella. Y en cada lunta de dites sis, y de les que es passaran, y definiran al Syndich, y Colector los contes, y no en altres, pera que ab mes puntualitat se acudisca, y que pera llograr esta los Magistrats mes autoritzats, y graves ho fan, sels donen à cada hu de dits Eleys, y Syndich, sis sous, ò vna lliura de cera, en consideració de lo desús dit, y no tenir altres gajes alguns; incluint en esta participació de sis sous, ò lliura de cera al Syndich Notari de la Comuna, per la assistencia també en la lunta. Volent, que pera que se escomençe quant ans à occurrir à dites coses, se hagen de escomençar à tenir dites luntres, y es posen en executió en lo mes de Juny primer vinent de este Any, y així en avant en los altres mesos de super assignats.

*Que es fasa
vn Llibre, y
es continué los
Kalendars de
actes, y altres
coses.*

7 Item, Per quant se ha experimentat, que per lo poch cuydado de guardar papers, y noticies, se han ignorat moltes coses, y ha patit molts danys la Comuna de dita Cequia, per no trobarse processos, compres de terres, Sentencies, y Provisions favorables que se han obrès: per ço deliberen, y determinen, que es fasa vn llibre, intitulat: *Del Govern de la Cequia de Rovella, y coses tocants à dit Comu*; en lo qual se noten los Processos que es porten, y se han seguit, les Sentencies que se han obrès, los Censals que se han carregat, los que se han quitat, y les definicions que se han fet, ab la major individuació de
no-

noticies, y lo de mès que importarà, y serà digne de que es note, y Kalendaris dels actes que rebrà el Syndich, fent titol de cada cosa apart: encarregant al Syndich Notari, el que replegue de tot lo passat lo que pugui; guardantse dit llibre en lo caixò que se ha fet pera els papers de la Comuna, y està en casa el Advocat de ella, ò ahon parega a dits Elets, junt ab los de mès papers, baix dos claus diferents; la vna de les quals tinga el Syndich Notari, y la altra, el Syndich Llaurador, entregant cada hu quant acabe dita clau que tindrà, a son successor.

8 Item, Delliberen, estatuheixen, y ordenen, que cada bienni en son principi, que serà eligit Syndich, haja este de concertar la Guarda de la Cequia, durant lo temps de son Syndicat, per lo salari que cascun any es convindrà, ab parer dels Elets, y ab les obligacions que li toquen a la Guarda per son ofici, segons lo titol que ya de aquell, y baix se dirà; y ab les de mès obligacions que es trobaràn expressades en los Capitols del acte que de dita nominació es farà, pera que haja cosa certa, y es sapia a lo que està tengut la Guarda; y que faltant a açò, pot ser castigat, ò penat, y obligat a que ho complisca.

Que el Syndich despues de eligit concertela Guarda ab parer dels Elets.

9 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que per quant poden succehir algunes coses, que necessiten de continuades luntres, y de prompta resolució, y sien bastants el Syndich Llaurador, ò algùn, ò alguns dels Elets, y sia dificultòs juntarse tots, y tal volta de dilatar se, ò divulgar se, es pot mallograr lo cas; que per ço puguen, ò se hagen de reduhir a menys numero dits Elets quant convinga, y donar poder a hu, dos, ò tres, segons convinga, y el que

Que espugue reduhir los Elets a menor numero.

10

necessiten, y en lo modo mes convenient, segons la occurrència del cas.

Que el Syndich que acaba quede Elet y dels demés que se han de elegir.

10 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que el Syndich actual, acabat son ofici, y bienni quede Elet en lloch de Llorens Tatay, que es Elet, per haver ans del actual acabat son bienni de Syndich, y fónch nomenat Elet, ab acte per lo infrascrit Notari en dit dia vint y set de Abril del any passat; y dita nominació de Elet del Syndich actual, dure fins concluir lo quadrienni que va corrent dels Elets de defora, nomenats per la Junta general; y concluhit lo quadrienni, segons lo disposat en dita Junta general, de allí en avant sols han de durar los Elets de fora, que es nomenaràn vn bienni, y pera cada Syndich, que dura sols vn benni, se han de mudar, segons així se ha practicat sempre en dits Elets de defora. Y per quant en la nominació de Elets, que ha fet la Junta general en dit dia vint de Abril en los Elets actuals de defora, volguè que fossen cinch com los de Valencia, y apart de aquells cinch, també volguè ho fora el Syndich, així en lo present bienni, com en los demés mentres sia Syndich, que venien a fer sis los Elets de defora, sens fermenció de que el Syndich que acaba son bienni de Syndich quede Elet lo bienni seguent com se ha estilat, lo que provinguè a causa de que en la dita Junta general per la diversitat de coses, y negocis que es tractaren, no es poguè prevenir tot com se devia; per lo que pareixent als Elets el que era raho que el Syndich, que acabava son bienni quedàs també Elet pera les noticies que tèn, y pot participar a son successor, passaren a nomenar Elet junt ab los altres a Llorens Tatay Syndich q̄ avia acabat

pcj

II
pera el bienni del Syndich actual, segons lo dit acte del dia vint y set de Abril noranta huit, y regoneixent el que es raho açò es continue, y es fasa la elecció com se dirà: per çò delliberen, y determinen, vísant de la facultat que tenen, que pera despues, que haura acabat lo Syndich inmediato eligidor al actual, y pera el bienni següent se hagen de nomenar tres Elets de defora, y el Syndich següent al actual que acabará, sia el quart Elet, y el extret de nou el quint, y desta manera es fa, lo que la Junta manifesta voler, es serua igualtat en los vots, per fer tants de defora, com de dins Valencia, y el Syndich que acaba queda Elet, y en puesto, y govern de dita Comuna, conforme fins huy se ha estilar, y es raho quede Elet per les moltes noticies, que tē de les coses de la Cequia, y de son govern, à ocasió de acabar de fer Syndich; lo que delliberen se haja de observar perpetuament cada bienni,

II Item, Delliberen, estatuheixen, y ordenen, que el Syndich ab parer dels Elets, haja de fer posar soles, y rolls de pedra ahon parega convenient, y necessari, encarregant no es falte à donar la aygua, que es dega donar pera aquell puesto ahon se posará el roll, sola, rastell, ò partidor; y si acàs algu no volguēs pagar tacha, tant dels Regants de la Cequia gran de Rovella, com del Bras dit de en Roca, y demès Bràços, Adoberies, y demès, que tenen vtilitat de dita Cequia, y que deguen pagar així de dins, com fora Valencia, per regar, tenir vida de aygueres, letrines, vèl alias, ò el Moli de la Rovella es negàs à pagar lo que es deu, ò estarà concertat, el Syndich encontinent llevarà la aygua als que podra, ò els farà tapar el rech, ò servirut, ò do.

*Que es facen
posar rolls, y
es lleve la ay-
gua a qui no
pague.*

donarà avis als Elets, pera que se apliquen en tot cuydado al reparo de dit dany, y evitar dits inconvenients, pues no es raho, que tenint vtilitat de la Cequia, no paguen los vns, y els altres hajan de pagar per estos, y à ses costes averlos de portar la aygua pera son profit.

Del dia que han de regar los horts dins Valencia, y de la pena en que incorren.

12 Item, Delliberen, estatuheixen, y ordenen, que si es toparà, ò sabrà que los horts que es reguen dins Valencia, tant del Bras de en Roca, com de qual sevol altre Bras, y de dita Cequia, regaràn fora el dia de Divendres de cada semana, desde eixir lo Sol hasta el Disapte al eixir lo Sol (que es lo dia que sempre han tengut assignat, y en quant menester sia ara els lo assignen) encorreguen en pena de tres lliures per calcuna vegada, que per qualsevol se contravindrà à este Capítol, partidores toties quoties succehixca, el vn terç pera el Syndich, altre pera el Acusador, ò Oficial de la Comuna, que toparà la contravenció, y el altre pera el Comú de dita Cequia, executadora la pena com se dirà.

Que qui no tinga terres propies no puga ser elegit Syndich, ni demés Offi- cis.

13 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que ningú, que no tinga terres propies, que es reguen de dita Cequia de Rovella, puga ser elegit en Syndich, Elet, Cequier, ni Partidor en dita Cequia, ni braços de Rovella, ab la ampliació, en quant al Partidor, que es dirà en lo Capítol vint y cinch.

Dels que farran parada, sense estar atà dats, y de la pena en cas de resistència, y del salari del Syndich.

14 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que sempre que hi haura parada en la Cequia de Rovella, co en algú dels braços de ella, y el Partidor la volguès desfer per no estar atandat el que ha fet dita parada, y el que la ha feta, ò rega es resistix à desferla, y no la desfarà, encorrega en pena de cinch lliures, lo vn terç pera el Comú, el altre pera el Partidor, y el altre pera el Syndich. El qual Syndich, sent

sent molt lo treball q̄ tē, y ha tēgut, no tē mes salari que deu lliures cada any, y per no eixir de la costum confermen dit salari, y de nou en quant menester sia, assignen à dit Syndich dites deu lliures cada hu de dits dos anys de son Syndicat, ab mes deu cafidades de terra propries, ò arrendades, franques del dret de tacha, y cequiatge ordinari cada any, ab los dits terços, y demès que assignen en altres Capitols, que es lo que se ha acostumat donar, y tenir dit Syndich. Volent, que la prova de haverse resistit el que ha fet la parada fora dita tanda, sia bastant sols ab lo jurament del tal Partidor en poder del Syndich, eo iurget que provehirà estraga la prenda, y se execute la pena.

15 Item, Estatuheixen, delliberen, ordenen, y determinen, que qualsevol persona Regant, here- ter, ò no hereter, que farà balsa, ò cequiol, y pen- dra aygua de dita Cequia de Rovella, ò braços de ella pera fer tarquim, sens llicencia del Syndich, y Eleits, ò major part de estos, encorrega en pena de deu lliures, y à costes de aquell tal, puga el Syndich fero tapar, y traureli preudes per medi de la Guar- da, ò altre Oficial, tan pera la pena, com per lo cost de taparo, y reparato: la qual pena se haja de dividir, lo terç al Acusador, altre al Syndich, y al- tre al Comù; y si no haguès Acusador, se acreisca als altres dos, que tenen los altres terços.

*Que no es fa
sa balsa, eo
cequiol pera
tarquim sens
llicencia.*

CAPITOLS DEL GOVERN EN PARTICV, lar dela Cequia de Rovella, y sos Braços.

OBLIGACIONS DEL SYNDICH.

16 **P**rimera ment, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que ademès de les obliga- cions que tē el Syndich, y estàn notades, y adver-

*Que es pōsen
Branques, y
Rolls.*

P

ti-

tides en lo Govern en general en los Capitols quart
quint, y deu, sempre que sia menester en dita Cequia,
y Braços de ella, com lo Bras de en Roca, que es la
Cequia, que va per lo carrer de la Cequiola, y de
mès puestas, que li toque al Syndich cuydar, no
sols pose soles com se ha dit en dits numeros, sino
hon sia menester, y convinga, branques, eo parti-
dors, y rolls, açò sent request, y si coneguès ser de
necessitat, sens ser request, sempre que convinga.

*Que el Syn-
dich acudix-
ca al Azut y
el Cequier ab
lo Obrer de
Vila, y del
salari de este.*

17 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen,
que en temps, que se esperen avengudes de Riu, y
tambè despues, que hauran vengut, en dits dos
temps haja de acudir dit Syndich a la dita Azut, ò
pera prevenir, ò pera reparar respectivament qual
sevol dany, ò ruyna en companya del Obrer de Vi-
la, que la Comuna tè, que al present es Rafel Mar-
ti, al qual dita Comuna li dona cada any de salari
dos lliures deu sous, y ab lo present el nomenen
pera dit efecte ab dit salari mentres vixca, y puga
acudir a açò lo dit Marti, per la gran satisfacciò de
aquell, y desempenyo que ha tengut en la reedifica-
ciò del dit Azut. Y si per buscar lo Obrer de Vila
haguès tardança, vaja el Syndich a soles, y si este
no poguès, vaja el Cequier, el qual ò lo dit Syn-
dich cada dos mesos al menys regoneguen si en dit
Azut, Almenara, Cafeta, ò Torn, ò altre pueſto for-
çòs se necessita de alguna obra, pera que en temps,
y menys cost, y ab mes facilitat se remedie.

*Que ab acte
es nomena
per lo Syn-
dich vna Guar-
da.*

18 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen,
que aixi com serà Elet Syndich de dita Comuna,
este ab acte haja de arrendar, ò concertar vna Guar-
da ab lo cuydado, que se li imposarà, y obligacions
de Cequia, y Azut, vltra de les que en lo titol de
ofici de Guarda es diràn, ab los pactes, y penes que
en

en dit titol baix se expressen, y al Syndich li pareixerà convenient añadir, pera que haja cosa certa, y es sapia à lo que la Guarda està obligada.

19 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que dit Syndich tinga obligació in perpetuum per raho de son ofici, sollicitar al Col·lector pera que cobre sa collecta, y pague els Censals, y carrechs de dita Cequia, y Azut, y no se ocasionen gastos, y descredits à dita Comuna, y si per raho de la omisió del Col·lector de no aver cobrat, y pagat, y el Syndich no haverlo sollicitat se ocasionassen gastos, puguen los Elets, ò major part de estos fer los hi pagar al Syndich, reservantli dret contra el Col·lector, que es qui per Capitol de la sua Collecta estarà tengut à aço. Y així mateix que dit Syndich Llau-rador tinga obligació de sollicitar al Syndich Notari, pera que adelante, y cuyde de les causes de dita Azut, y Cequia, y demès obligacions, ò diligencies que corren per mà del Syndich Notari, aplicant el cuydado, y sollicitut, segons les ocurrencies del temps, y causes.

Que el Syndich sollicite al Col·lector, cobre, y pague, y sollicite al Syndich Notari els plets,

20 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que al temps de venir la madera haja de assistir lo Syndich en la Azut, ab assistencia, y en companya de la Guarda, pera que cuyden, que aquella no danye al Azut, fent desviar, y detenir les bigues, protestant, y fent les diligencies que convinguen, contra els que cuyden, ò tenen obligació de evitar la madera no fasa danys als Azuts, y Almenares.

Que es vada al Azut quant ve la madera,

21 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que sempre, y quant el Riu tandeje la aygua, tinga obligació el Syndich de atandar-se; y en cas de no fero, perda el terç de son salari per aquell any, per cada vegada que contravindrà. Y quant no es tan-

Que se haja de atandar lo Syndich en cert cas, y de la pena.

de.

deje, no puga pendre la aygua dit Syndich, sots dita pena, que primerament no acabe de regar aquell que haurà començat. La qual pena se la retinga el Comu.

OBLIGACIONS DEL CEQUIER.

*Que el Cequier assis-
tixa à la es-
cura, que pu-
je als Cas-
tells, y de son
salari.*

22 **P**rimeraement, estatuheixen, delliberen, y ordenen, que el Cequier tinga obligació de assistir à la escura de la Cequia dins Valencia, y en los deserts, en cas que no se arrendàs. Y en cas de falta de aygua, que sia menester puchar als Castells, tinga obligació de pujar sens ningun salari; pues per dits, y de més treballs, se li senyalen ab lo present deu lliures de salari cascun any, sens que puga demanar dietes, ni ajuda de costa, encara que fosen moltes les puchades, y tinguès mes treball en lo seu bienni, que en los antecedents.

*Del empos-
tar, y desem-
postar les
Motes del
Vall.*

23 Item, Estatuheixen, delliberen, y determinen, que el Cequier tinga obligació de empostar, y desempostar les Motes del Vall, y fer lo de més à que està tengut, segons del modo, y temps, que està prevengut en la concordia, fermada per la illustre Fabrica de Murs, y Valls de vna, y el Syndich de dita Comuna de altra, rebuda per Dionys Geroni Climent Notari en dos de Mars mil cinch cents cinquanta dos, continuada en lo llibre de Capitols, y delliberacions antigues de dita Comuna: y aixi mateix haja de alçar, y posar les cadires, tant dins, com fora Valencia segons te obligació, ò el Synch li advertirà. Y en cas que per no desempostar les Motes del Vall, es seguis alguna ruyna, ò dany, haventla poguda ans evitar, tinga obligació, à fer costes de refero, y repararo, quedant à coneiximent del Syndich, y Elets, ò major part de aquells el si ha tengut culpa el dit Cequier, ò no.

Item,

24 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, *De la escura dels braços, Cequiol, o Regadora, y de la bestreta.* que sempre, y quant algun interessat farà instancia al Cequier, que pose la esquadra en algun bras, cequiol, ò regadora, pera que es neteche, y no ho farà dins de tres dies, bestrahentli dos lliures huit sous, que es lo que se acostuma bestraure per lo que ho insta, pera acudir al dit gasto, en tal cas, puga el Syndich de dita Comuna posar à costes de dit Cequier la tal esquadra.

DELS QVATRE PARTIDORS, QVE HAN DE
ser també Vehedors.

25 **I**tem, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que cascun bienni, que serà extret Syndich, este encontinent nomenen els quatre Vehedors, que juntament sien també Partidors, y que càcun de ells no puga serho de la Partida ahon no tinga, ò treballe terres propries, ò arrendades, ò à miches, ò en altre modo treballe per son conte. Y si lo contrari serà fet, puguen los Elets nomenar Partidor, y Vehedor de aquella partida, en lloch del que serà nomenat per dit Syndich, que no tindrà les dites circumstancies com va dit. *De la nominació de Partidors, y Vehedors.*

DEL OFICI DE GUARDA DE LA CEQVIA.

26 **P**rimera ment, Estatuheixen, delliberen, y determinen, que la Guarda tinga obligació de convocar pera les sis luntres, que es mencionen en lo Capítol sis, als Elets, sempre que lo hi avarà lo Syndich Llaurador, ò el Notari, donantli en vn paper escrit el dia, puesto pera la lunta, y els noms dels Syndich, y Elets. Donantli tres sous per càcuna de dites sis convocacions que farà. *Que la Guarda haja de convocar en les sis luntres als Elets, y assignació de salari per este treball.*

E

Item,

*Que la Guarda
cuyde del
Azut, y de
mes, y de pu-
char, y bai-
xar lo Torn,
y de la pena si
no ha fa.*

27 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que la Guarda tinga obligació de cuydar del Azut, Caseta, Almenara, y posts de aquella, y que la Cequia no porte mes, ni menys aygua, que la que es menester, ò la que el Syndich, ò Cequier li manaràn, baixant, ò pujant lo Torn segons se li ordenarà; y sempre que hi haura riuada, tinga tancada la Cequia, y baix lo Torn, y en cas de contravenció à lo expressat en lo Capítol present en tot, ò en part, sia executat en pena de tres lliures cada vegada, partidores igualment entre el Syndich, Acusador, y Comùn de dita Cequia, y no haventhi Acusador, en lo Cequier.

*Que la Guar-
da haja de
desempostar
la Almena-
ra en temps
de ribuades,
y de la pena
en q' encorre.*

28 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que sempre que hi haura riuades, ò se esperaràn, haja de desempostar la Almenara, y tenirla vberta, com la Cequia tancada, y el Torn del tot baix, pera evitar los danys de enruna, y demès que es poden, y solen seguir, sots pena de cinch lliures per la primera vegada, de deu la segona, y la tercera de privació de ofici, è inhabilitat pera poder ser en jamès Guarda de dita Cequia, partidores dites penes, com en lo Capítol antecedent.

*Que la Guar-
da assistisca
al passar
la madera
per la Azut.*

29 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que la dita Guarda tinga obligació de assistir al Syndich, y Cequier, ò al altre de estos, que es trobarà al passar la madera per lo Azut de Rovella, pera evitar, y ajudar no fasa danys, sots pena de vna lliura per cada vegada, eo dia dels que faltará al passar la madera per dita Azut, assistint Syndich, ò Cequier. La qual pena sia pera els dits Syndich, y Cequier, ò lo altre de estos, que assistirà al passar dita madera, y faltará dita Guarda. Y així mateix tinga obligació de assistir, y acompanyar al Syndich, ò Cequier de dita Comuna, que pucharà à les reparticions de les aygues del Riu, y à cobrar les tandes quant se tandecharà, sots

sots la mateixa pena de vna lliura per cascun dia que faltarà a cascuna de les coses contingudes en lo present Capítol, repartidora conforme esta disposst en lo Capítol antecedent.

30 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, *Del salari, y altres coses de la Guarda.* que la dita Guarda per son salari tinga el que li assignaran lo Syndich, y Elecs, y se ajustarà ab estos; y haja de obligarse, y estar tengut ademès de lo expressat en los Capítols que tracten del dit ofici de Guarda a lo que se li expressarà, è imposarà en lo acte de nominació, y arrendament, que cascun bienni li farà el Syndich que serà eligit.

CAPÍTOLS DE ALGUNES COSES QUE SOLEN

succehir frequentment, es debuen saber, y observar per los Regants.

31 **P**rimera ment, Estatuheixen, delliberen, y determinen, que los Regants, y Hortolans, que tenen, ò cultiven terres en la partida dels Hortolans q̄ es conta desde el Azut, hasta el Portal de Quart, fora Valencia, hajen, y puguén regar lo Dimarts, desde que hix lo Sol, fins lo Dimecres quāt torna à chixir, y així mateix lo dia de Dijous desde que hix lo Sol, fins lo Divendres quant torna à chixir, que son dos dies à la semana; que son los dies à ells assignats per dita Junta de Rovella ab acte rebut per Vicent Flores, quondam, Notari, en tretze de Juny, mil sis cents huitanta y tres, decretat per lo Illustre Portanveus de General Governador de la present Ciutat, y Regne, en 30. dies del mateix mes de Juny, y per la Illustre Ciutat, en dos de Juliol subsequent del mateix any. Y encara que desta delliberació, y modo de regar, sen recorregue per la Illustre Dona Margarita Zarçuela, Marquesa de Sofraga, y per D. Antoni Zarçuela, ab supplicació de trenta
del

Dels dies en que han de regar los Hortolans de fora Valencia, y que tenen terres en la partida de la dels hortolans, y penes si no ho observen.

del mateix mes de Juny; emperò despues de molts anys de litigi, y de haver fernet de dret los dits, que interposaren lo recors per la Real Audiencia, ab Provisiò Real, y Real Sentencia publicades per Vicent Pareja, Escrivà de Manament de sa Magestat, en vint y hu de Maig mil sis cents noranta set, à relació del Noble Don Llorens Matheu, y Villamayor, tunc Doctor del Real Consell en esta Real Audiencia Civil, y Escrivà de les causes Pere Matheu Notari, hu dels de dita Real Audiencia, fonch declarat no procehir dit recort, per dits Zarqueles interposat, ab condenació de costes, y revocada dita ferma de dret; que passaren en lutjat vna, y altra. Y si algu, ò alguns contravindràn à este Capítol, y delliberació, regant fora dits dies, y hores, encorrega en pena de sis lliures (que es la assignada en dita delliberació de super chalendariada, y decretada) cascù de dits contrafahents, partidores, lo terç pera la Comuna de Rovella, altre terç pera el Acusador, y altre pera el Syndic.

*Dels dies en
que han de re-
gar los Re-
gants de les
altres parti-
des, y la pena*

32 Item, Delliberen, y ordenen, y determinen, que los Regants de la Partida dita del Rincò de Rovella, que es conta desde que ix la aygua de dins València, hasta ahon se torna à juntar en lo vall, hagen, y puguén regar tant solament en los dies de Dilluns, Dimats, Dimecres, y Dijous. Y aixi mateix los Regants de la Partida dita del Salinar, que es conta desde el Partidor nou que està en les terres del Doctor Miquel Gerony Llop, fins les terres del Doctor Lluís Vicent Salvador, junt al Arbres de Salvat, y fins les altres terres que per alli es reguen, y es conten de dita Partida, hagen, y puguén regar de la aygua del Vall en los mateixos dies de Dilluns, Dimats, Dimecres, y Dijous. Y aixi mateix lo dia de Diven-dres hagen, y puguén regar los Regants de la Partida del Pirù, que es conta desde la Almenara, que es-

ta

rà en terres de Miquel Berenguer, y de Valero Cabanes, fins a la mar. Y los Regants de la Partida dita de la Punta de en Silvestre, que es conta desde les terres que tè Gerony Quiles, junt als dits arbres de Salvat, fins a la Almenara de dits Cabanyes, y Berenguer, hajen, y puguén regar los dies de Dissapte, y Diumenge. Yaçò se enten en vns Regants, y altres de qualsevol de dites partides desde que ix lo Sol el dia que tè assignat, fins al eixir lo Sol lo dia vltim que tè senyalat, y li tocarà per la sua tanda, a cascu respectivè, que es quant ha de entrar el altre a regar per tanda de la altra partida. Y que qualsevol de dits Regants que regarà fora dits dies, y hores que te assignats, y li toquen per la sua Partida, encorrega en pena de tres lliures, partidores en les persones, y del modo que queda dit en lo antecedent Capítol, tantes quantes vegades succeheixca el càs. Pues de esta manera queda repartida la aygua per los dies de la semana, y segons esta espiès en lo Capítol dotze, en lo immediatè antecedent, y en lo present es farà pera cada Partida el dia, y temps que tè assignat, la pena en que se encorre de no observar-se, y se evitiran algunas inquietuts, que solen succehir.

33 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que sempre, y quant algú dels Regants de dita Cequia es trobara haver furtat la aygua a altre, haver desfet parada a altre, ò fet sobreparada de fanch, brosa, pedres, ò de altra calitat, menys que no sia de posts, perque de estes es llicit, y de elles es deu fer, encorrega en pena de tres lliures per cascuna vegada, que es trobara, ò es farà haver encorregut, y contraven-gut qualsevols dels Regants al present Capítol, aplicadores, y repartidores segons, y del modo que va dit en lo antecedent Capítol.

34 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que sempre, y quant se trobara, ò es farà, que al-

E

gù

*Dels que fur-
taràn la ay-
gua, desfarà
parada, la f,
rà de fanch
Ec. y de la
pena.*

*Dels q trans-
portaràn la
aygua, y la
llançaran a
perdre, y de
la pena,*

gù de dits Regants de dita Comuna de Rovella transportarà la aygua de vn bras à altre sens llicencia del Syndich, ò Partidor de dita Cequia, ò llansarà la aygua à perdre, ò per los camins, ò per qualsevols altres puestos infructuosos, q̄ no es podrà regar, ni aprofitar de dita aygua, encorrega en pena de tres lliures, aplicadores, y repartidores com, y del modo queda advertit en lo Capitol antecedent. De la qual pena queden salvos, y no se entenguen compreses les talponeres, eo els Regants, que sels pert la aygua per tot lo que son talponeres.

De atàndar-se en lo Partidor, y de la pena.

35 Item, Estatuheixen, deliberen, y ordenen, que qualsevol Regant de dita Cequia de Rovella tinga obligació de atandar-se en lo Partidor de aquella Partida, que regarà, y en cas de no fero, encorrega en pena de consemblants tres lliures per cada vegada, aplicadores, y repartidores entre les persones, y del modo que queda adnotat en lo antecedent Capitol. Ab la salvetat en quant al Syndich preveniguda en lo Capitol vint y hu.

Dels que rō-pran, o sercenaran lo marge, y caixer, y de la pena.

36 Item, Estatuheixem, delliberen, y ordenen, que sempre que succehirà, que los caixer, ò margens de dita Comuna en los puestos deserts de ella se hauran romput dit caixer, ò marge, encorrega qualsevol contrafahent, y que contravindrà à este Capitol en pena de vint y cinch lliures per cada vegada que succehira. Y si esto parà, ò es sabrà, que algù haurà sercenat, ò minorat dit marge, ò caixer, encorrega en pena de tres lliures, aplicadores, y repartidores com, y segons queda advertit en los Capitols antecedents de este titol, y en la pena de haver de tornar aquell tal à ses costes lo dit caixer à son estat primer, y segons estava.

Dels Frontalers del Vall que sen entraran devès son vebè, y de la pena.

37 Item, Delliberen, estatuheixen, y ordenen, que qualsevol Regant frontaler de la Cequia del Vall, que es trobarà haver sen entrat escurant dit Vall devès

yès

vès del altre son vehi, y frontaler, encorrega en pena de tres lliures aplicadores vt supra, y de tornar a ses costes lo dit Vall del modo que estava, y deura estar, y els Syndich, y Elets diran estava, y haurà de quedar.

38 Item, Estatuheixen, delliberen, y ordenen, que en los deserts de dita Cequia comuna, ningun regant de ella, puga, ni goze tenir arbres, cañes, ni altres plantes algunes de qualsevol especie, que sien, ni plantarne de nou dins los nou pams, eo dins lo caixer de dita Comuna menys que ab llicencia, y durant lo beneplacit de la dita Comuna, eo de sos Syndich, y Elets, ò major part de estos, tant solament, y no pera mes temps. Y si algù ab lo dit beneplacit procurarà, ò cultivarà lo dit caixer en front a ses terres, tinga obligació de escurar la mitat (com se sol fer) de la Cequia del Vall en la sua frontera. Y si succehirà que algù, ò alguns no obstant este Capitol, y sens dita llicencia, y voluntat, voldrà tenir arbres, ò demès coses, com se ha dit, ò cultivarà dit caixer, sens voler fer dita escura, encorrega, en quant al tenir, ò eriar arbres, y demès en pena de ferlos tallar encontinent de fet, los dits Syndich, y Elets a costes de aquell tal Regant, que els tindrà: y en quant al altre cap de cultivar lo caixer, sens escurar, en pena de vint y cinch lliures, pues propiament es rompre el marge, y contravenir a Capitol, y a la costum; aplicadores, y repartidores igualment entre la dita Comuna, el Syndich, y Acusador tantes quantes vegades succeheixca dita contravençió, sens que els puga sufragar als tals possessió alguna per dites coses contra dita Comuna.

39 Item, Pera que no haja dubte en los presens Capitols en respecte de la inteligencia dels Regants de la Comuna, es diu, y declara, que sempre, y quant en los presens Capitols se expresa lo que han de fer,

Dels que tindran arbres dins lo caixer ò el cultivarà y de la pena.

Declaració dels que està compresos en les paraules Regants de la Comuna.

ob.

observar, y en que penes encorren los Regants de dita Comuna de Rovella, que per dits Regants, y en ells se comprenen també los Regants del Vall, y braços de la Cequia, pues tots son Regants, que componen vn mateix Cos, y Comú de la Cequia de Rovella; y pera major cautela, y fugir de dubietats, es fa esta declaració.

*Del modo de
la execució
de les penes.*

40 Item, Pera que ab major vigilancia es guarden, observen, y es cumplixquen los dits Capitols, y perque per lo tenor del incurs en les penes, y de la prompta execució, se eviten moltes rixes, debats, inquietats, que solen succehir entre dits Regants, y es conseguida la pau, y quietut, y observancia en dits Capitols; delliberen, y estatuheixen, que en qual sevol de les penes expressades en los antecedents Capitols, en que contravindràn, ò encorreran respectivè los Regants de dita Comuna, y qual sevol de ells, puga fer, y fasa el Syndich de dita Comuna la execució prompta a penyores, segons se estila en esta, y demès Comunes, y se acostuma en los deutes Reals, Fiscals, imbiant per prendes bastants a les cases, vel extra dels contrafahents pera la satisfacció de la pena, gastos, y demès en que haurà contravengut, sent les posar en poder del Corredor de la Governació, y fer manament al tal executar, que dins tres dies les quite, ahon no es vendrán sens altra nova Provisió, ni mes solemnitat, tantes quantes vegades succehirà el còrravénir a Capítol, y el haverse de executar.

*Que els pre-
sents Capi-
tols sien de-
cretats, y si
importa sien
preconizats.*

41 Ultimament, Estatuheixen, delliberen, y determinen, que los preinserts Capitols, y present Acte pera la major validitat, y observancia, sien decretats y authorizats per Tribunal competent, y si importará, sien preconizats publicament per hon convinga, y parega, pera que vinguen a noticia de tots.

Y llets, y publicats los dits Capitols, &c.

